

Q-team MIRT-verkenning

Rivierklimaatpark IJsselpoort

Aan: Opdrachtgeversoverleg en Stuurgroep

Onderwerp: advies Q-team beslisnotitie Voorkeursalternatief

Arnhem, 19-06-2019

Geachte leden van het Opdrachtgeversoverleg en de Stuurgroep,

Het Q-team is op 11 juni bijgepraat over de stand van zaken van het project, de concept-beslisnotitie voor het voorkeursalternatief en het vervolgproces. Op basis van dit gesprek brengen wij u graag advies uit ter ondersteuning van de volgende stappen in het planproces.

Wij zijn enthousiast over de opzet van het Voorkeursalternatief voor het Rivier-Klimaat-Park. Er ligt een consistent, logisch verhaal waarin gefaseerd wordt toegewerkt naar het gewenste toekomstbeeld. Met name het hanteren van een concrete doelstelling voor waterstandsverlaging is cruciaal, evenals de maatregelen om de bodemdaling tegen te gaan. Om het Voorkeursalternatief meer kracht bij te zetten adviseren wij om nog een slag te maken in de verbeelding. Het opstellen van een inspirerende landschapsvisiekaart plaatst de maatregelen van het Voorkeursalternatief in een alomvattend wensbeeld voor het toekomstig landschap. Dit werkt inspirerend en helpt om de samenhang tussen ingrepen en ontwikkelingen ook op de lange duur te waarborgen. Zo kunnen wij ons voorstellen dat op termijn alsnog kansen ontstaan om KRW-doelen in de uiterwaarden te realiseren.

Om te komen van concept tot definitief Voorkeursalternatief en de intergemeentelijke structuurvisie adviseren wij u in te zetten op de volgende punten:

- een hogere natuurambitie, met name op de noordwestoever;
- natuurinclusieve landbouw;
- extensief gebruik van terrein De Groot;
- kwaliteitsimpuls Rhederlaag met adaptief bouwen;
- en samenhang en kwaliteitsborging in de vervolgaanpak.

Hogere natuurambitie, met name op de noordwestoever

Op de schaal van Nederland is deze 'poort van de IJssel' een belangrijke schakel in ons nationale netwerk van ecologische verbindingen. Hier worden de uiterwaarden op het splitsingspunt van de Rijntakken verbonden met de IJssel. Het is een belangrijke, maar tevens een kwetsbare want zwakke schakel. De uiterwaarden zijn smal en worden omringd door stedelijk gebied. Wij pleiten voor een hogere natuurambitie ter versterking. Juist in deze smalle 'poort' is een transformatie naar een natuurlijke inrichting van de uiterwaarden noodzakelijk, waardoor ook soorten als de otter zich hier thuis voelen. Wij adviseren u daarbij te focussen op de noordwestoever. Daar liggen de grootste potenties om over de hele lengte van deze oever een doorgaande natuurlijke uiterwaard te realiseren. Meer dan op de zuidoostoever waar de natuurpotentie meer ligt in meeliften omdat de uiterwaarden meer een gecombineerde inrichting van natuur, bedrijvigheid en recreatie hebben.

Naast de natuurverbinding in de lengterichting van de IJssel is een investering in de verbinding dwars op de rivier van belang. Juist de gradiënt van de uiterwaarden naar de stuwwal is een uniek gegeven. In het concept-voorkeursalternatief wordt een maatregel in de provinciale weg bij de kruising met de Rosendaalse beek voorgesteld, maar deze investering is bescheiden. Wij pleiten voor een hogere ambitie op deze locatie. Door de aanleg van een ruime passage met een begeleidende landschapszone voor grote zoogdieren ontstaat er een waardevolle verbinding, die tevens gebruikt kan worden voor verplaatsing van vee tussen stuwwal en uiterwaard (heideboeren) en als recreatieve route.

Natuurinclusieve landbouw

Het continueren van het huidig agrarisch gebruik, met name op de noordwestoever van de IJssel, wringt met deze natuurambitie. Wij staan positief tegenover een rol voor de landbouw om de gewenste natuurverbinding te realiseren. Het geschetste beeld van bloemrijk grasland, weidevogels, stroomdalgraslanden, heggen en struinroutes vraagt echter wel om een stevige impuls van het transformatieproces naar een natuurinclusieve landbouw. Extensivering is enkel mogelijk wanneer er ruimte ontstaat en er beduidend minder vee per hectare wordt gehouden. Dit wordt de grote opgave voor de noordwestoever. Als alle agrariërs hun land behouden en primair hun geld moeten blijven verdienen met weidebouw is extensivering op grote schaal onmogelijk en blijven de intenties bij mooie woorden. Het louter geven van ruime vergoedingen voor extensief gebruik is een dure en weinig duurzame oplossing. Het Q-team is er van overtuigd dat er een investering moet plaatsvinden om minder agrariërs een duurzame boterham in de te extensiveren uiterwaarden-graslanden te laten verdienen. Het Q-team denkt daarbij aan uitplaatsing of het laten stoppen van agrariërs, waarbij de blijvende agrariërs meer grond ter beschikking krijgen om te kunnen extensiveren en er grond beschikbaar komt voor de aanleg van natuur- en landschapselementen. Zo ontstaat meer ruimte voor zowel blijvende agrariërs als voor natuur. Dan pas is koppeling van extensief agrarisch gebruik in uiterwaarden met het heideboeren op de Veluwe een logische oplossing.

Extensief gebruik terrein De Groot

Op basis van de in de voorkeursvariant voorgestelde zonering ligt het niet voor de hand om verblijfsrecreatie te ontwikkelen op het terrein De Groot, dat immers juist op een cruciaal punt ligt in de ecologische verbinding. Er is voor het totale gebied een heldere recreatieve zonering opgesteld, waarbij het Rhederlaag de locatie is voor verblijfsrecreatie. Het kwalitatief doorontwikkelen van de intensieve recreatieve functie van het Rhederlaag ligt voor de hand. Maar het vestigen van verblijfsrecreatie op de andere IJsseloever op terrein De Groot doet afbreuk aan de heldere ruimtelijke zonering. Het legt druk op de Velperwaard en concurreert met Rhederlaag. Wij pleiten voor een extensief gebruik van terrein De Groot, inspelend op de natuur- en landschapswaarden en de historische identiteit als steenfabriek.

Kwaliteitsimpuls Rhederlaag met adaptief bouwen

De aandacht voor een kwaliteitsimpuls van het Rhederlaag is positief. Deze kan nog aan kracht winnen door nieuwe verblijfsrecreatieve voorzieningen niet grondgebonden te maken, maar zo te ontwerpen dat ze met de dynamiek van de rivier en klimaatverandering kunnen omgaan of zelfs meebewegen, bijvoorbeeld in de vorm van gebouwen op palen of amfibische of drijvende woningen. Inspiratie kan worden gevonden in drijvende steden in Zuidoost-Azie, maar ook in Canada, Scandinavië of gewoon in Nederland (Rotterdam, Maasplassen). Zo ontstaat er, ook op de lange termijn, geen conflict met hoogwater. En zo krijgt het gebied meer kwaliteit, omdat met drijvend bouwen beter wordt aangesloten op de eigenheid van het rivierenlandschap en het Rhederlaag zich qua identiteit onderscheidt van andere recreatiegebieden (waar de combinatie Rivier-Klimaat-Park niet leidend is).

Herinrichting en een andere aantakking van de voormalige meander door het Rhederlaag kan het plan nog versterken, zowel rivierkundig als voor natuur en landschap.

Samenhang en kwaliteitsborging in de vervolgaanpak

De geschetste aanpak van het vervolgproces met Rijkswaterstaat als regisseur voor het gehele programma en een projectmatige uitwerking in deelgebieden met de partners is een prima manier om tot realisatie te komen. Om de samenhang en kwaliteit voor de lange termijn te bewaken adviseren wij de noordwestoever van de IJssel te benoemen als één project/deelgebied onder regie van de provincie. Het project noordwestoever IJssel moet zorg dragen voor de realisatie van een aanéengesloten natuurlijke uiterwaard met verbinding naar de stuwwal. Om in onze tijd van hoge maatschappelijke dynamiek op koers te blijven is een tafel van borging een beproefd instrument om de ambities vast te houden in een langjarig proces van uitwerking in verschillende deelprojecten met verspreide verantwoordelijkheden.

Wij zijn graag bereid om verder met u over dit advies in gesprek te gaan,

Met vriendelijke groet,

ir. Yttje Feddes

Voorzitter van het Q-team Rivierklimaatpark IJsselpoort

Het Q-team MIRT-verkenning Rivierklimaatpark IJsselpoort bestaat uit Yttje Feddes (voorzitter), Peter van Rooy, Frans Klijn en Sjef Jansen. Het doel van het Q-team is het borgen van de ruimtelijke kwaliteit en integriteit van de MIRT-verkenning. Voor contact met het Q-team kunt u zich richten tot secretaris Kees van der Velden, 026 3598140 of k.vander.velden@gelderland.nl.